KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

Maa- ja metsätalousvaliokunta 12.10.2018

Pyyntönne asiantuntijakuulemisesta ja kirjallisesta lausunnosta

U 78/2018 vp / Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle yhteisen kumppanuussopimuksen rahastojen ja Euroopan globalisaatiorahaston sääntelystä sekä koheesiopolitiikan uudistamisesta ohjelmakaudelle 2021-2027

Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Liitto keskittyy omassa asiantuntijalausunnossaan kommentoimaan alueensa kannalta keskeisimpiä koheesiopolitiikan esityksiä ja valtioneuvoston kantana esitettyjä kokonaisuuksia eri rahastoista ja hallinnosta.

Yleisesti

Koheesiopolitiikka on ollut merkittävä kehittämisväline Keski-Suomessa. Nykyisellä ohjelmakaudella se käsittää yli puolet Keski-Suomen maakunnassa olevista aluekehittämisen varoista. Maakunnassa ohjelmarahojen avulla on onnistuttu mm. edistämään yritysten kasvua, tukemaan uusien ekosysteeminen syntymistä ja uudistamaan olemassa olevia. Keski-Suomessa on mielestämme onnistuneesti yhteensovitettu koheesio- ja maaseudun kehittämisohjelman rahoitusta.

Keskeisimmät uuden ohjelmakauden 2021-2027 muutokset on tuotu kattavasti esille U-kirjelmässä. Keski-Suomen liitto pitää asetuspakettia kokonaisuutena maakunnan kehittämistä tukevana ja sisällöllisesti oikean suuntaisena. Tulevien maakuntien kannalta EU-perusteiset rahoitusvälineet ovat keskeisin kehittämisen väline.

Rahoitussaantoa koskevat tavoitteet

Koheesiorahoituksessa Suomen kokonaissaannon kasvaminen tai ainakin säilyminen ennallaan on hyvä asia. Tämä asema pitää säilyttää. Suomella tuleekin olla hyvin perusteltu ja johdonmukainen linja EU:n seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen valmisteluissa ja Suomen positiiviselle kehitykselle oleellisten rahoitusohjelmien, varsinkin maatalouspolitiikan, koheesio-, liikenne-, tutkimus- ja innovaatio- ohjelmien rahoitussaannon maksimoimisessa. Kannamme huolta CEF -Verkkojen Eurooppa -välineen rahoitustason pysyvyydestä. Tähän tarvitaan kansallista edunvalvontaa.

Tulevien maakuntien kannalta EU-perusteiset rahoitusvälineet ovat keskeisin kehittämisen väline. Katsomme, että rahoituksen alueellisessa jaossa (Niin EU- kuin myös kansallisella tasolla) vahvempi kohdentaminen tulosindikaattoreihin nojautuen on perusteltua.

Suomen liittymissopimuksessa mainituille, pysyvästä haitasta kärsivillä erityisen harvaan asutuille alueille on kuitenkin turvattava erityismääräraha. On huomattava, että liittymissopimuksessa Itä- ja Pohjois-Suomen lisäksi kohdealueeseen kuuluu myös Saarijärven - Viitasaaren seutukunta Keski-Suomesta.

Ohjelmien tavoitteiden temaattinen keskittäminen

Rahoituksen kohdentaminen viiteen toimintapoliittiseen tavoitteeseen on kannatettava linjaus. Temaattinen kohdentaminen parantaa ohjelmien vaikuttavuutta ja mahdollistaa rahoituksen synergiahyödyt. Koheesiopolitiikan temaattinen kohdentaminen suuntaa katseet uudistumiseen ja auttaa puuttumaan vastaan tuleviin haasteisiin.

Energia-asioiden sekä ilmastonmuutoksen huomiointi ovat keskeisiä koheesiopolitiikkaan liittyviä asioita ja mahdollisuus Suomelle. On kuitenkin vältettävä tilanteita, jossa ohjelman hallinnollisilla rakenteilla vähähiilisyyttä edistävät hankkeet jäävät tulosten seurannan ulkopuolelle. Ilmastonmuutoksen (vähähiilisyyden) tavoitteen seuraaminen tukitoimien alaluokituksella edellyttää, että ohjelmien valmisteluvaiheessa luokittelun rajoittavat tekijät minimoidaan.

Älykkäämpi Eurooppa (innovaatiot ja älykäs talouden murros) on sekä haaste maaseutuvaltaiselle Suomelle, mutta samalla mahdollisuus. Tähän toimintapoliittiseen tavoitteeseen tukeutuminen ja tuloksellisuuden hakeminen on hyvä asia. Koemme tärkeäksi, että koheesiopolitiikalla tuetaan tulevaisuuden tekemistä eli talouskasvua, eurooppalaista osaamista, laaja-alaista innovatiivisuutta, työllisyyttä ja pk-yritysten kilpailukyvyn kehittämistä. On tärkeää muistaa, että osaavan työvoiman saanti sekä monimuotoinen, elinkeinoelämän tarpeeseen perustuva kouluttautuminen on mahdollistettava myös koheesiopolitiikan kautta. On valitettavaa, jos yhä suurempi osa ESR-varoista tultaneen tulevalla ohjelmakaudella allokoimaan joko suoraan komission tai keskitetysti jäsenvaltioiden (ministeriöiden) kautta.

On tärkeää, että koheesiorahoituksella pystyttäisiin myös oman ohjelman puitteissa tukemaan saavutettavuuden sekä elinkeinoelämän ja palvelujen saatavuuden kannalta tärkeitä infrastruktuuri-investointeja. Hyvä, että asetusehdotus antaa siihen mahdollisuuden.

Hallinto ja rakenteet

Erityisen tärkeää alueella tehtävän ohjelmatyön kannalta on ohjelmatyön, ohjelman rakenteen ja hankehallinnoinnin keventäminen ja yksinkertaistaminen.

Kansallisen ohjelmatyön suunnittelu ja tulevan ohjelmakauden rakenteiden tulee perustua luontevaan alueiden väliseen yhteistyöhön. On katsottava, miten rakennerahastovarat tukisivat parhaiten aluekehittämistä ja tuloksellisuutta.

On kannatettavaa, että hallinnollista taakkaa kevennetään asiansa hyvin hoitavilta. Kevennetyn hallinnon tärkeyttä on syytä korostaa ja sitä tulee voida kehittää koko ohjelmakauden ajan. Tällä ohjelmakaudella on ollut selvästi nähtävissä, että ohjelmatyön kankea hallintorakenne vaikeuttaa konkreettisesti kehittämistyötä alueilla.

Myös aikaisemmilla ohjelmakausilla on agendalla ollut hallinnon keventäminen. Joitain parannuksia on saatu aikaan, mutta kokonaisvaltainen asiakaslähtöinen keventämin ei ole onnistunut. Usein hallinnon yksinkertaistaminen jollain tasolla on lisännyt hallintoa toisella tasolla. Ohjelmatyön kokonaisuutta pitää tarkastella kokonaisuutena eikä vain osaoptimoida tiettyjä osia.

Byrokratian vähentämistä ei pidä käsittää teknisen tuen vähentämisenä. Rahastoja tulisi myös kohdella tasapuolisesti. Komission esityksessä tekniseen tuen ehdotukset eivät ole tasavertaisia keskenään. EAKR-ohjelmien teknistä tukea esitetään pienenettäväksi 2,5 %:iin, ESR+-ohjelman tekninen tuki säilyy 4 %:ssa ja transnationaalisten merirajaohjelmien tekninen tuki nousee 7 %:iin. EAKR:n osalta on jo etukäteen selvää, että tuki on riittämätön. Suomen rakennerahasto-ohjelman tekninen tuki on nykyisellään 3 %, eikä se kata ohjelman hallintokuluja. Ohjelman hallinnointia on jouduttu tukemaan kuntarahoituksella maakuntaliittojen kautta, mikä ei ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista toimintaa. Valtiovallan tulee varautua tukemaan tulevan ohjelmakauden hallinnointia, jos teknisen tuen tukiprosentit jäävät esitetylle tasolle. Myöskään komission esityksessä kuvattu ohjelmavarojen kiertonopeusvaatimuksen kasvua ei ole huomioitu teknisen tuen tasoa määrittäessä. Se edellyttää nykyistä laajempaa resurssointia.

Teknisen tuen maksuperusteen muuttaminen maksupyynnöissä haettavien tukikelpoisten kustannusten prosenttiosuuksiksi keventää hallintoa, mutta voi myös vaarantaa ohjelmien toteuttamista. Käytännössä tapahtuisi niin, että ohjelman valmisteluun ja ensimmäisten rahoituksenhakujen, hankevalintojen, rahoituspäätösten ja hankkeille suoritettavien maksujen toimeenpanoon ei olisi käytettävissä ohjelman teknisen tuen rahoitusta, vaan kaikki alkutoimet noin 1,5-2 vuoden ajalla tulisi kattaa hallintoviranomaisena toimivan organisaation omalla rahoituksella. Tähän pitäisikin saada puskurirahoitusta valtion taholta.

Se, että komission tasolla maaseudun kehittämistyökalu on erillään koheesiopolitiikasta ei ole Suomen aluekehittämisen kannalta hyvä asia. Maatalousrahasto ei nykykaudesta poiketen olisi enää mukana kumppanuussopimuksessa.

Pidämme tärkeänä, että kansallisessa toimeenpanossa yhteensovittamista tehdään jatkossakin ja että yhteys on toimiva. Yhteensovittamista on tällä ohjelmakaudella Keski-Suomessa saatu aikaan synergiaetuja. Maakuntauudistuksen yhteydessä synergiaetuja toivotaan saavan vieläkin enemmän. Ohjelmien täydentävyyteen on kiinnitettävä huomiota niin jo EU-asetusten tasolla kuin myös kansallisia ohjelmia valmistellessa, jotta alueellinen yhteensovittaminen mahdollistettaisiin.

On tärkeää, että kaikilla EU-ohjelmilla on sekä mahdollista, että helppoa kytkeytyä toisiin eurooppalaisiin alueisiin. Rakennerahastot ovat hyödyllisiä TKI -kapasiteetin rakentamisessa alueilla. Ensi ohjelmakaudella tulisi entistä päämäärätietoisemmin rakentaa yhteensopivuutta rakennerahastojen ja EU:n TKI-ohjelman välillä ja hyödyntää ylipäätänsä eurooppalaista ulottuvuutta.

Jyväskylässä, 11.10.2018

Keski-Suomen liitto

Hilkka Laine

Hilkka Laine

Rahoituspäällikkö